

Nr 68.

Ankom till riksdagens kansli den 24 juli 1914 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående ändring av 13 § i lagen om rätt till jakt.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 47, har herr *Hallberg* hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta en sådan ändring av 13 § av lagen om rätt till jakt den 8 november 1912, att fågelarterna örn och falk icke vidare räknas till skadliga djur.

Till stöd härför har anförts följande:

»Då nu gällande lag om rätt till jakt antogs av riksdagen, skedde det med bibehållande av fågelarterna *örn och falk* bland de s. k. skadliga djur, detta i strid med förslag av tvänne grupper sakkunniga, nämligen dels de år 1907 av kungl. jordbruksdepartementet för utlåtande rörande naturskydd tillkallade och dels den av Kungl. Maj:t tillsatta jaktlagstiftningskommissionen. Sedan jordbruksutskottet uttalat sig för, att nämnda arter fortfarande skulle anses som skadliga djur, uppträdde i riksdagen endast två talare, av vilka den ene påpekade, att utskottet såsom icke sakkunnigt icke borde hava gjort ändring i de sakkunnigas mening, och den andre medgav detta, men för ärendets skyndsamma behandling yrkade på bifall till utskottsförslaget.

Det är av nedan anförda skäl önskligt, att örn och falk icke i jaktlagen uppföras bland skadliga djur.

Vad skadligheten angår, må i första hand tillses, huruvida de ifråga-
Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 10 saml. 23 häft. (Nr 68—69).

varande rovfågeln helt eller övervägande livnära sig med såsom nyttiga ansedda djur.

För örnens vidkommande är detta obestriddigen fallet. Såväl kungs- som havsörn äro emellertid icke från nämnda synpunkt *uteslutande* skadliga, då de till dels leva av djur, som äro skadliga för våra småfåglar eller för jordbruket (kungsörnen: mård, vessla m. fl., havsörnen: råttor, möss m. fl.), men leva dock övervägande på som nyttiga ansedda djur. I ett tryckt arbete, Wertschätzung der Vögel, av Wilh. Schuster, utgivare av Ornithologische Rundschau, som med stor grundlighet och opartiskhet lämnar en framställning av den vetenskapliga uppfattningen i hithörande frågor, betecknas kungsörnens nytthet och skadlighet som talförhållandet 9—17 och havsörnens som 7½—12.

Beträffande *falk* komma följande i vårt land levande arter i betraktande:

1. Jaktfalk.
2. Pilgrimsfalk.

Dessa två arter äro ur ovan angivna synpunkt att betrakta som *övervägande* skadliga. Talförhållandet är enligt Schuster 7—23.

3. Lärkfalk.
4. Stenfalk.

Dessa två äro, då de leva av mer och mindre skadliga insekter, nära nog lika nyttiga som skadliga. Förhållandet enligt Schuster är 13—14.

5. Tornfalk.

Denna art är, då han mestadels lever av möss och till stor del av insekter, en *övervägande* nyttig fågel. Proportionen enligt Schuster är 22—5. Anmärkningsvärt är, att vid av professor G. Rönig gjorda maginnehållsundersökningar av 67 tornfalkar icke *en* gång iakttagits rester av fåglar och vidare att tornfalken är såsom nyttig *fridlyst* i vissa av Europas kulturländer.

Ur ovan preciserade synpunkt — farligheten för de såsom nyttiga ansedda djuren — bör tydligtvis *tornfalken* utan vidare utgå, och för *lärkfalk* och *stenfalk* finnes lika mycken anledning att utesluta dem som att bibehålla dem på listan över de skadliga djuren.

Men vid bedömandet av huruvida den nu påvisade större och mindre skadligheten bör prisa de ifrågavarande rovfågeln åt ett skoningslöst dödande, må klargöras i vad mån skadligheten allvarligt hotar samhället eller enskildas intressen.

Kungsörnen lever sommartiden ännu fåtaligare än förr i våra nord-

ligaste och ödsligaste fjälltrakter, och den del av naturens rikt dukade bord han gör anspråk på torde alldeles icke minska tillfällena för de i dessa trakter glest boende nybyggarna och lapparna. I oktober och november flytta kungsörnarna ned över landet, och de flesta av dem synas ganska hastigt lämna det. Endast enstaka individer stanna här över vintern. Samtliga återvända tidigt följande år till Lappmarkerna. Under sträcket tillgriper kungsörnen en och annan hare eller hönsfågel. Då emellertid jakten i vårt land knappast har någon större national-ekonomisk betydelse och knappast någon är hänvisad till densamma för sitt uppehälle, torde den skada, som av kungsörnen förorsakas, mestadels träffa sportjägarna och borde av dem kunna bäras.

Havsörnen är numera fåtalig i våra skärgårdar och större sjöar, så fåtalig, att fridlysningen av hans bon vid en del av Östersjön åstadkommits av några varmhjärtade naturvänner. Hans beskattning av sjöfågeln där torde icke spela någon betydande roll i den därav berörda befolkningens ekonomi. Om hans jakter under flyttningen gäller vad som sagts om kungsörnen.

Jaktfalken, som året runt lever i våra nordligaste fjälltrakter, kan lika litet som kungsörnen under dennes häckningstid åstadkomma avsevärd minskning i människornas förvärvsmöjligheter.

Pilgrimsfalken, som häckar, spridd över landet, är visserligen en säker jägare även beträffande »matnyttigt» vilt, men gottgör i ej ringa mån sina förseelser med att efterhålla kråkor, nötskrikor och skator, vilka ju å sin sida göra rätt mycken skada bland villebrådet. Mer än en fågelkännare håller före, att kråkplågan, som på senare tider tyckes hava tilltagit, skulle varit mindre, om icke pilgrimsfalkarna blivit så mycket förföljda.

Det är vidare av intresse att undersöka, om den skada, som rovfåglarna förorsaka, verkligen är helt att betrakta som en skada. Om hänsyn tages till det sakförhållandet, att rovfåglarna mestadels angripa de lättare åtkomna, svaga och sjuka individerna av en art, borde de för dem, som huvudsakligen beröras av deras jakter, sportjägarna och jaktvårdarna, vara att anse som mera gagneliga än skadliga, enär de bidraga till att villebrådet hålles raskraftigt. För både villebrådets och sportens skull borde de i själva verket snarare omhuldas än förföljas.

Om det sålunda kunnat påvisas, att den »skada», som örn och falk åstadkomma, icke ur någon av de uppställda synpunkterna är hel och obestridlig, så bör till sist frågas: skänka oss icke våra örnar och falkar så stor *estetisk* nytta, att vi i erkänsla för den bör unna dem

deras andel i det jaktbyte, varom vi kunna komma att tävla med dem? De äro de ädlaste, skönaste och stoltaste representanter för vår rovfågelfauna. Borde vi icke då som vänner av vårt land och dess natur skona dem så mycket, att vi icke genom en beteckning, som i mångt och mycket är *falsk*, offentligen uppmana till deras förföljelse på ett omänskligt och förödande sätt? Det är ju i själva verket endast detta, som vi undanröja, om vi stryka dem från listan på de »skadliga djuren». De *fridlysas* icke därmed, de endast lagskyddas mot pinandet och dödadet med sax, och man upphör att direkt hetsa jägarne på dem.»

Utakottet.

Visserligen återfinnas örn och falk i den uppräknig av s. k. skadliga djur, som innehålles i 13 § av lagen om rätt till jakt den 8 november 1912.

Men rätten att döda skadligt djur är ingalunda så oinskränkt som motionären synes förutsätta, då han gör gällande, att de ifrågavarande två djurarterna, just till följd av sin egenskap att lagligen räknas såsom skadliga, skulle i motsats till annat villebråd vara prisgivna åt ett skoningslöst utrotande.

Begreppet skadligt djur uti här ifrågakommande vidsträcktare mening har nämligen endast i följande hänseenden någon jakträttslig betydelse. Dels äger, jämlikt 12 § andra stycket av nämnda lag, innehavare av gård eller trädgård, i vilken skadligt djur inkommit, rätt att döda och behålla detsamma, oberoende av vem jakträtten därstädes eljest tillkommer. Och dels kan, jämlikt kungl. kungörelsen angående grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt den 8 november 1912, mom. 3, personal vid skogsstaten anställa jakt å sådant djur inom tjänstgöringsområdet, utan att domänstyrelsen, såsom beträffande annat vilt, särskilt behöver därtill lämna tillstånd. Slutligen får, såsom synes av jaktstadgans 8 § andra stycket, sax begagnas att fånga skadliga djur, ett fångstsätt, som emellertid beträffande fåglar gifvetvis blott kan finna en synnerligen begränsad användning.

All jakt å örn eller falk, som ej företages antingen av jakträttsinnehavaren eller i enlighet med de uti förstberörda tvenne lagrum stadgade förutsättningarna, är sålunda, även enligt nu gällande bestämmelser, att betrakta såsom olovlig. Rätten till jakt efter örn och falk är alltså *icke* jämförlig med den enligt 12 § första stycket med avseende å vissa, såsom *särskilt* skadliga ansedda djurarter medgivna rätten till djurets fällande varhelst det tillfälligtvis anträffas, och ännu mindre med

den i fråga om varg och järv lagligen givna tillåtelsen till jakts särskilda företagande å annans jaktområde.

Utskottet vill vidare fästa uppmärksamheten därpå, att örn och falk icke inbegripits bland sådana skadliga djur, för vilkas dödande belöning skall enligt jaktstadgan utbetalas.

Motionären har sålunda uppenbarligen överdrivit betydelsen av ifrågavarande fågelarters uppförande å jaktlagens lista över skadliga djur. Klart är nämligen, att de därav betingade ovanberörda obetydliga avvikelserna från vad som gäller om rätten att döda icke-skadliga djur knappast kunna vara av beskaffenhet att försvåra dessa fåglars existensvillkor eller leda till den förföljelse och det hetsande, varemot motionären avser att bereda dem skydd.

Då sålunda utskottet å ena sidan måste hålla före, att den av motionären önskade åtgärd icke i nämnvärd grad skulle öka tryggheten i örns och falks tillvaro, kan utskottet å andra sidan svårligen förorda bifall till motionen. Såsom motionären själv medgiver, äro örnarna samt fyra av de i motionen omnämnda fem arterna av falk faktiskt övervägande skadliga, väsentligen med hänsyn därtill, att de förgripa sig på matnyttigt vilt: kungsörn främst å hare, havsörn å dykänder, jaktfalk å ripor samt pilgrimsfalk å olika slag av änder. Att vid sådant förhållande ifrågavarande rovfåglar allt fortfarande i jaktlagen rubriceras såsom skadliga, anser utskottet naturligt och riktigt.

Med åberopande av det anförda, och med hänsyn jämväl därtill, att riksdagen så nyligen som vid den nya jaktlagens beslutande år 1912 ansett tillräckliga skäl saknas att utesluta örn och falk från de i 13 § uppräknade skadliga djur, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 juli 1914.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Närvarande: se utlåtande nr 69.
